

Zaštita bilja i agrotehničke aktivnosti u voćnjaku u oktobru

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 08.10.2025 *Брой:* 10/2025

Očekuje se da će oktobar imati temperature oko klimatske normale i padavine blizu proseka. Prosečne mesečne temperature u oktobru se očekuje da budu više od uobičajene norme, koja za nizije iznosi između 20 i 23 °C, za visoka polja – između 13 i 17 °C, a za planine – između 3 i 8 °C. Najviša temperatura tokom meseca dostići će do 28-30 °C, a najniža će biti oko 3-5 °C i to pred kraj meseca. Biće i uslova za snežne padavine, ali u planinama. Mesečna količina padavina biće između 30 i 50 l./kv.m za veći deo zemlje, u jugoistočnim regionima — između 50 i 60 l./kv.m, a u planinama — od 60 do 70 l./kv.m.

Tokom prvih deset dana oktobra, agrometeorološke uslove odrediće nestabilno vreme i prosečne dnevne temperature oko i ispod klimatskih normi. U ovom periodu predviđaju se padavine ekonomskog značaja,

poboljšavajući stanje gornjih slojeva zemljišta i uslove za obavljanje sezonske obrade. Tokom većine dana drugog i trećeg desetodnevnog perioda, agrometeorološke uslove odrediće relativno suvo vreme i temperature blizu uobičajenih.

U oktobru je, za zasade jabuka i krušaka zahvaćene čađavom pegavošću, poželjno tretirati 5% rastvorom uree na početku opadanja lišća, nakon berbe plodova, kako bi se smanjila infekcija.

Za koštičave voćne vrste, nakon masovnog opadanja lišća, preporučuje se prskanje 2% rastvorom bordo mešavine protiv uzročnika rupečavosti lišća, rane mrke truleži i kovrdžavosti lista breskve.

Agrotehničke aktivnosti

U rasadnicima voćaka

Vodi se računa o očuvanju klijavosti stratifikovanog semena koštičavih voćaka. Počinje priprema za vađenje podloga iz sejanaca i dvogodišnjih stabala iz rasadnika. Podloge iz sejanaca i kalemljena stabla se vade nakon što su završila vegetaciju – u drugoj polovini oktobra i novembra.

Biljke ne bi trebalo da imaju lišće. Ako lišće nije opalo, za tu svrhu se koristi 0,1-0,2% kalcijum hlorida.

Navodnjavanje olakšava vađenje.

U zasadima voćaka

Berba badema i nekih šljiva se nastavlja

Berba jesenje-zimskih sorti jabuka i krušaka trebalo bi da se završi najkasnije do sredine meseca.

Zemljište u međuredovima jednogodišnjih i mladih zasada se duboko obrađuje. Ako pre sadnje nije obavljena đubrenje fosfornim i kalijumovim đubrivima, primenjuje se 50-60 kg superfosfata i 20-22 kg kalijum sulfata - ili drugo fosforno i kalijumovo đubrivo u istoj količini po dekaru. Fosforna i kalijumova đubriva se takođe duboko primenjuju u zasadima u rodu.

U zasadima jagoda

Nastavlja se sa podizanjem novih zasada jagoda. Sadnja rasada trebalo bi da bude završena najkasnije do sredine meseca. Rasad bi trebalo izvaditi, sa malo zemlje oko korena. Nakon sadnje, zaliti sa 0,5 – 1 dm³ vode po biljci.

Obavlja se poslednja obrada rodних zasada – do dubine 10-15 cm, pri čemu se biljke blago zagrcu.

Nastavlja se vađenje i priprema rasada za hladno skladištenje za prolećno-letnju sadnju.

U zasadima malina

Pripremaju se površine za podizanje novih zasada malina. Rodni zasadi se đubre sa 2-3 tone stajnjaka, 20-30 kg superfosfata i 10-15 kg kalijum sulfata - ili drugim fosforim i kalijumovim đubrivom u istoj količini po dekaru, nakon čega se đubriva duboko zaoravaju – 20-25 cm.

Jesenja malina dostiže svoj vrhunac

U zasadima crne ribizle

U slučaju suše, rodni i mladi zasadi se navodnjavaju. Jesenje đubrenje se obavlja sa 1-2 tone stajnjaka, 20-40 kg superfosfata i 10-15 kg kalijum sulfata – ili drugim fosfornim i kalijumovim đubrivom u istoj količini po dekaru. Zemljište u međuredovima se obrađuje do dubine 15-18 cm, a oko biljaka – do 5-6 cm.

U zasadima sa drugim kulturama

Jesenje oranje se obavlja do dubine 18-20 cm, što pomaže u obezbeđivanju dobrog zadržavanja vlage u zemljištu od zimskih padavina.

Nakon treće godine, nadzemni deo zasada lovora se orezuje na 20-25 cm od korenovog vrata. Odsečene stabljike se prenose u suhu, dobro provetrenu prostoriju radi sušenja lišća.

Počinje berba plodova japanske jabuke (kakija), nara, aktinidije (kivija).

Krajem meseca, ako postoji rizik od mraza i po relativno suvom vremenu, sve biljke lovora (lovorov list, lovor) se zagrću plugom.

Berba smokava se nastavlja.

Nastavlja se nega zelenih reznica aktinidije, aronije, morske krkavine i drugih položenih za ukorenjavanje. Počinje sakupljanje semena koštana za proizvodnju podloga pistaća.

Aktivnosti zaštite bilja

U zasadima voćaka

Gnezda i hranilice se postavljaju u voćnjacima kako bi se privukle korisne ptice.

Sakupiti valovite kartonske pojaseve-klopke sa gusenice jabukinog, šljivinog i orahovog moljca i staviti ih u viseće kaveze u voćnjacima – detlići i druge ptice uništavaju gusenice u pojasevima.

Ako se lepljiva traka postavi direktno ispod krošnje, ona takođe hvata ptice, uglavnom brgljeze, koje mogu stradati. Zbog toga, postavite lepljive prstenove blizu donjeg dela stabla, ali ne previše blizu zemlje.

Na stablu svakog drveta u zasadima zaraženim geometridima, postavlja se lepljiva traka, na visini od 20-100 cm. Trake su izrađene od papira, širine 20 cm, sa gornjim i donjim ivicama vezanim. Za premazivanje se koristi lepak koji se sporo suši. Da bi se sprečilo skrivanje insekata pre nego što dođu do trake, prethodno se sastruže ispucala kora od trake do površine zemljišta.

Izleganje leptira male zimske grbice (Operophtera brumata) dešava se kasno u jesen

Mala zimska grbica (*Operophtera brumata*) razvija jednu generaciju godišnje. Izleganje gusenica u proleće počinje kada pupoljci nabubre. Izleganje leptira je kasno u jesen. Mužjaci leptira lete u sumrak do početka zime. Ženke leptira ne mogu da lete i puze uz stablo drveta, gde ih mužjaci pronalaze i oplođuju. Prezimljavaju kao jaja, koja polažu pojedinačno ili u malim skupinama u pukotinama, ispod ispucale kore stabla, u podnožju račvi grana ili na grančicama, blizu pupoljaka. Jaja su vrlo otporna na niske temperature.

Jabuke i kruške na otkupnim mestima se proveravaju na prisustvo kalifornijske i dudove štitaste vaši u nezaraženim područjima.

Broje se gusenice dudovca (*Hyphantria cunea*) kako bi se utvrdila gustina insekta.

Dudovac (*Hyphantria cunea*) je polifagna vrsta koja napada više od 200 biljnih vrsta – voćke i širokolisno drveće, žbunje. Gusenice ove štetočine najteže oštećuju dud, trešnju, orah, jabuku, šljivu, krušku, dunju, višnju. Kajsija se ređe napada. Insekt razvija dve generacije godišnje, pri čemu se druga generacija javlja u julu-avgustu. Lutke prezimljavaju u zemljištu ispod zaraženih stabala.

Tresenje, započeto krajem septembra, nastavlja se kako bi se utvrdila gustina kruškinog cvetojeda. Ako gustina pređe prag štetnosti, pre polaganja jaja, drveće se prska kontaktним инсектицидом из свих група - Decis 100 EC

(12,25 ml/da) ili drugim preparatom na bazi deltametrina, Sumi Alpha 5 EC (0,03%), Karate Zeon 5 CS (15 ml/da), Lamdex extra (100-120 g/da) i drugi.

Zasadi krušaka se prskaju protiv obične kruškine buve sa jednim od insekticida - Bermectin (40-120 ml/da) ili drugim preparatom na bazi abamektina, Voliam Targo 063 SC (75 ml/da), Imidan 50 WG (150 g/da), Delegate 250WG (30 g/da), Dekka EC (50 ml/da) ili drugim preparatom na bazi deltametrina, Movento 100SC (0,12-0,15%), Naturalis (100-200 ml/da), Sineis 480 SC (30-44 ml/da), Flipper (1-2 l/da).

Obična kruškina buva (*Psylla pyri*) ima dva oblika – letnji i zimski. Zimski oblik ima tamno sivo telo i sivo-braon glavu i grudni koš. Štetočina razvija 4-5 generacija godišnje, a ponekad i 6. Odrasle jedinke, larve i nimfe uzrokuju štetu sisanjem soka iz pupoljaka, lišća, cvetova, plodova i izdanaka kruške.

Prilikom ishrane, buve izlučuju „mednu rosu“, koja kontaminira napadnute delove, jer se sekundarno razvijaju gljive čađavice. To uzrokuje prerano starenje izdanaka, grančica i lišća povećanjem njihovog sadržaja azota. U slučaju masovnog razmnožavanja, uzrokuje iscrpljenost i odumiranje krušaka.

Prezimljavaju kao odrasli insekti pod opalim lišćem, u pukotinama drveća, pod starom i ispucalom korom, i na drugim skrovitim mestima. Rano u proleće, štetočina napušta svoja zimska skloništa.

Grančice sa krvavom vaši (*Eriosoma lanigerum* Hausm.), parazitirane parazitskom osom *Aphelinus mali*, seku se i čuvaju na hladnom, senovitom mestu ispod nadstrešnice. Krvave vaši sa ovom osom su crne i nemaju otvor. U jesen, larve i lutke parazitske ose ulaze u dijapauzu i prezimljavaju u pocrnelim mumificiranim telima svojih domaćina, a sledeće godine u proleće se koriste za biološku kontrolu.